

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความเป็นผู้นำของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ตามการรับรู้ของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชุมชน เขต 6

ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ ในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง เขต 6 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 42 แห่ง แต่ได้โรงพยาบาล เพียง 36 แห่งเท่านั้น ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนี้

ก. กลุ่มประชากรหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล เป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลชุมชนแห่งปัจจุบันไม่น้อยกว่า 2 ปี มีพยาบาลวิชาชีพภายใต้การบังคับบัญชาจำนวนมากกว่า 5 คนที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการพยาบาลติดต่อกันอย่างน้อย 1 ปี ไม่อยู่ระหว่างการลาศึกษาต่อ ลาฝึกอบรม หรือลาคลอด และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ได้จำนวนหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้งหมด 36 คน จากโรงพยาบาลชุมชน 36 แห่ง

ข. กลุ่มประชากรพยาบาลประจำการ เป็นพยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการพยาบาลติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลข้างต้น ไม่อยู่ระหว่างการลาศึกษาต่อ ลาฝึกอบรม หรือลาคลอด และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ได้จำนวนประชากรพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลชุมชน 36 แห่ง แห่งละประมาณ 7-15 คน

กลุ่มตัวอย่างพยาบาลประจำการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากตามรายชื่อพยาบาลประจำการที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดโรงพยาบาลละ 5 คน ได้จำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ อายุราชการ ตำแหน่ง วุฒิกการศึกษา ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และการศึกษาอบรม เกี่ยวกับการบริหาร หรือความเป็นผู้นำ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม พฤติกรรมความเป็นผู้นำของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล แยกเป็น 2 ชุด สำหรับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ เนื้อหาของแบบสอบถาม เหมือนกัน ปรับเฉพาะคำสรรพนามที่ใช้ในแต่ละข้อความให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัย สร้างขึ้นจากแนวคิดพฤติกรรมความเป็นผู้นำของ แบสส์ (Bass, 1985) ประกอบด้วยข้อความ 64 ข้อ เนื้อหาของข้อความจะครอบคลุมพฤติกรรมความเป็นผู้นำของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ทั้ง 2 ลักษณะ คือ

ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป จำนวน 42 ข้อ ประกอบด้วย

บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ	17 ข้อ	ตั้งแต่ข้อที่ 1-14 และ 44-46
การยอมรับความแตกต่างของบุคคล	13 ข้อ	ตั้งแต่ข้อที่ 15-17 และ 47-56
การกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา	12 ข้อ	ตั้งแต่ข้อที่ 18-28 และ 57
ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย	จำนวน 22 ข้อ	ประกอบด้วย
การให้รางวัลตามสถานการณ์	11 ข้อ	ตั้งแต่ข้อที่ 29-35 และ 58-61
การจัดการโดยยึดกฎระเบียบ	11 ข้อ	ตั้งแต่ข้อที่ 36-43 และ 62-64

การตอบแบบสอบถาม มีตัวเลือกตอบเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ข้อความ	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
ไม่เห็นด้วย	1

การคิดคะแนนของแบบสอบถาม คิดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแยกคิดคะแนนเป็น 2 ลักษณะ คือ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป และ พฤติกรรมความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อความ ใช้เกณฑ์การแบ่งความถี่ของการแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำตามแนวคิดของเบสส์ (Bass, 1985) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.01 – 5.00	หมายถึง	หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับ บ่อยครั้ง
คะแนนเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับ บางครั้ง
คะแนนเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับ น้อยครั้ง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับ น้อยครั้งมาก เกือบไม่เกิดขึ้นเลย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปหาความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน เป็นอาจารย์ด้านการบริหารการพยาบาล 5 ท่าน ผู้บริหารทางการพยาบาล 1 ท่าน และอาจารย์ด้านการบริหารทั่วไป 1 ท่าน ทำการตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถาม มาแก้ไขปรับปรุง ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล จำนวน 20 คน และพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 20 คน ในฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง ในเขตภาคเหนือ จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ในชุดของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล เท่ากับ 0.94 และชุดของพยาบาลประจำการ เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. สํารวจรายชื่อโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง เขต 6 ที่หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลไม่น้อยกว่า 2 ปี พร้อมกับ สํารวจรายชื่อพยาบาลวิชาชีพ ที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลดังกล่าว เป็นเวลา 1 ปี
2. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่าง
3. ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลวิชาชีพตามรายชื่อที่ผู้วิจัยส่งตัวอย่างได้ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ก่อนที่จะขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

4. กำหนดขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังแจกแบบสอบถามประมาณ 3 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามคืน 212 ฉบับ เป็นชุดของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล 36 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และชุดของพยาบาลประจำการ 176 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.78

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ มาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของการตอบคำถาม ได้แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมด 206 ฉบับ เป็นชุดของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล 36 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และชุดของพยาบาลประจำการ 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.44 ของแบบสอบถามทั้งหมด 180 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Science /Personal Computer) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณเป็นร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. ข้อมูลระดับการรับรู้พฤติกรรมความเป็นผู้นำ เชิงปฏิรูป และเชิงเป้าหมาย วิเคราะห์ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างในการรับรู้ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ เชิงปฏิรูป และเชิงเป้าหมาย ของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และ พยาบาลประจำการ โดยใช้ การทดสอบ ค่าที (t-test)